

**ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥΣ ΛΗΨΗΣ
ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΝΟΣ
ΣΧΕΔΙΟΥ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ**

Περιεχόμενα

1. Τι είναι ένα Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας 02
2. Ποια είναι τα οφέλη του Σχεδιασμού Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας; 05
3. Ποια είναι τα βασικά στοιχεία του Σχεδιασμού Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας; 06
4. Πώς θα ξεκινήσω να εκπονώ ένα Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας; 09

Εκδοτικό Σημείωμα

Σχετικά: Το παρόν έγγραφο καταρτίστηκε στο πλαίσιο του έργου SUMP-UP, το οποίο συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα και την καινοτομία «Ορίζων 2020» της Ευρωπαϊκής Ένωσης (συμφωνία επιχορήγησης αριθ. 690669). Υπεύθυνη για τον συντονισμό του έργου SUMP-UP ήταν η Ana Drăguțescu (Ευρωπαϊκή γραμματεία του ICLEI).

Βιβλιογραφική αναφορά: Rupprecht Consult (εκδότης), 2020. Περίληψη για τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων για την Ανάπτυξη και Υλοποίηση ενός Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας.

Συγγραφείς: Siegfried Rupprecht, Lasse Brand, Susanne Böhler- Baedeker, Lisa Marie Brunner, Rupprecht Consult - Forschung & Beratung GmbH. Τμήματα αυτού του εγγράφου βασίζονται στο σύγγραμμα: Rupprecht Consult, Οδηγίες για την Ανάπτυξη και Υλοποίηση ενός Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (2013), το οποίο αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ελληνική έκδοση: Μετάφραση στα ελληνικά: DG MOVE. Επιμέλεια μετάφρασης και διαμόρφωση: Σταυροπούλου Ευαγγελία, Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών με βάση το κείμενο στα ελληνικά «Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Ανάπτυξη και Υλοποίηση ενός ΣΒΑΚ», 2^η έκδοση.

Σχεδίαση: Rupprecht Consult, με βάση την αρχική σχεδίαση της Rebekka Dold, Grafik Design & Visuelle Kommunikation Freiburg, Γερμανία | www.rebekkadold.de.

Εικόνες εξωφύλλου:
www.istock.com

Αποποίηση ευθυνών: Οι απόψεις που διατυπώνονται στην παρούσα δημοσίευση αποτελούν αποκλειστική ευθύνη των αναφερόμενων συντακτών και δεν απηχούν κατ' ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Copyright / Πνευματική ιδιοκτησία: Η παρούσα δημοσίευση αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία των Rupprecht Consult - Forschung & Beratung GmbH. Το σύνολο των εικόνων και των στοιχείων κειμένου της παρούσας δημοσίευσης, για τα οποία αναφέρονται οι σχετικές πηγές, αποτελούν ιδιοκτησία των οργανισμών ή των φυσικών προσώπων στα οποία γίνεται παραπομπή. Επιθυμία των συντακτών αποτελεί η ευρεία χρήση αυτών των κατευθυντήριων οδηγιών. Το παρόν έγγραφο μπορεί να χρησιμοποιηθεί δωρεάν, να αναπαραχθεί και να διανεμηθεί με οποιοδήποτε μέσο, εφόσον α) αναφέρεται η πηγή με χρήση παραπομπής, όπως ανωτέρω και β) η χρήση του αναδιανεμηθέντος υλικού είναι δωρεάν. Η εμπορική χρήση του παρόντος εγγράφου, καθώς και τροποποιήσεις στο περιεχόμενό του, επιτρέπονται μόνο με τη ρητή άδεια των κατόχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Από νομική άποψη, η χρήση του παρόντος εγγράφου διέπεται από την άδεια «Creative Commons» CC BY-NC-ND 4.0 (Attribution-NonCommercial-NoDerivates 4.0 International). Το νομικό κείμενο της άδειας διατίθεται στη διεύθυνση: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>.

Επικοινωνία:

Rupprecht Consult - Forschung & Beratung
GmbH Clever Str. 13-15, 50668
Cologne/Γερμανία www.rupprecht-consult.eu
info@rupprecht-consult.eu

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ & ΟΔΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Πηγές για τα ΣΒΑΚ

Κατευθυντήριες οδηγίες ΣΒΑΚ: <https://www.eltis.org/mobility-plans/sump-guidelines>

Θεματικοί οδηγοί για τα ΣΒΑΚ: <https://www.eltis.org/mobility-plans/topic-guides>

Ενημερωτικά τεύχη ΣΒΑΚ για επαγγελματίες: <https://www.eltis.org/mobility-plans/practitioner-briefings>

Αυτό-αξιολόγηση ΣΒΑΚ: www.sump-assessment.eu

Ακαδημία Κινητικότητας: <https://www.mobility-academy.eu>

Σημείωση για τον αναγνώστη της ελληνικής έκδοσης

Τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) αποτελούν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη δημιουργία βιώσιμων συστημάτων μεταφορών αξιοποιώντας αποτελεσματικά τον αστικό χώρο, τις υφιστάμενες υποδομές και υπηρεσίες με σκοπό τη διασφάλιση καλύτερης ποιότητας ζωής στις αστικές περιοχές.

Η προσέγγιση Σχεδιασμού Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας περιλαμβάνεται στο τεύχος των κατευθυντήριων οδηγιών για την ανάπτυξη και υλοποίηση ενός ΣΒΑΚ (2η έκδοση), το οποίο διατίθεται ήδη σε πολλές γλώσσες, συμπεριλαμβανομένης της ελληνικής.

Προκειμένου να καταστεί προσιτό και εύχρηστο το τεύχος των κατευθυντήριων οδηγιών για τα ΣΒΑΚ, αναπτύχθηκε το παρόν συνοπτικό και περιεκτικό κείμενο, η χρήση του οποίου απευθύνεται στους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων.

Σημειώνεται ότι στην Ελλάδα, με τα άρθρα 1 έως 14 του ν.4784/2021 (Α'40), θεσπίζεται το πλαίσιο κατάρτισης των ΣΒΑΚ από τους Δήμους και τις Περιφέρειες, ώστε να εξασφαλίζεται, θεσμικά, ενιαίος τρόπος εκπόνησης, εξέτασης, παρακολούθησης και εποπτείας τους, με βάση τις αρχές της βιώσιμης αστικής κινητικότητας.

Το παρόν κείμενο αποτελεί επομένως, ένα υποστηρικτικό εργαλείο προς τους φορείς εκπόνησης ΣΒΑΚ και τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων, οι οποίοι επιθυμούν να κατανοήσουν και εφαρμόσουν τις αρχές βιώσιμης αστικής κινητικότητας στον στρατηγικό σχεδιασμό του συστήματος μεταφορών της περιοχής τους, τηρώντας τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την εθνική νομοθεσία.

1. Τι είναι το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ);

Ο Σχεδιασμός Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας αποτελεί μια στρατηγική και ολοκληρωμένη προσέγγιση στις αστικές μεταφορές. Συμβάλλει στη βελτίωση της κινητικότητας και της ποιότητας ζωής μέσω μιας στροφής προς τη βιώσιμη κινητικότητα. Τα ΣΒΑΚ υποστηρίζουν την εμπειριστατωμένη λήψη αποφάσεων με γνώμονα ένα μακροπρόθεσμο όραμα. Για αυτόν τον σκοπό απαιτείται ενδελεχής αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης και των μελλοντικών τάσεων, ένα κοινό όραμα με στρατηγικούς στόχους και ένα ολοκληρωμένο σύνολο μέτρων από διαφορετικούς τομείς πολιτικής, μεταξύ των οποίων ο κανονιστικός τομέας, η προώθηση, η χρηματοδότηση, η τεχνολογία και οι υποδομές. Σύμφωνα με την προσέγγιση των ΣΒΑΚ, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συμμετοχή των πολιτών και των εμπλεκόμενων φορέων και στη συνεργασία μεταξύ των φορέων δημόσιας διοίκησης και με τον ιδιωτικό τομέα.

Ο Σχεδιασμός Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας αποτελεί το νέο πρότυπο για τον καινοτόμο σχεδιασμό των μεταφορών. Βοηθά τις πόλεις και τις περιφέρειες να ενοποιήσουν τους τρόπους μεταφοράς και να ενθαρρύνουν τη βιώσιμη κινητικότητα. Τα ΣΒΑΚ συμβάλλουν στην επίτευξη βασικών στόχων κινητικότητας, όπως η βελτίωση της ποιότητας του αέρα, η βελτίωση της προσβασιμότητας και της κινητικότητας, η αύξηση της οδικής ασφάλειας, η μείωση του θορύβου κυκλοφορίας, η αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και η βελτίωση της ποιότητας ζωής. Τα ΣΒΑΚ βοηθούν τις πόλεις και τις περιφέρειες να μειώσουν τον αντίκτυπο που έχουν οι μεταφορές τους στο κλίμα.

Ο ακόλουθος ορισμός του Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας έχει γίνει ευρέως αποδεκτός στην Ευρώπη και διεθνώς:

Το **Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας** είναι ένα στρατηγικό σχέδιο που δημιουργήθηκε για να ικανοποιεί τις ανάγκες κινητικότητας των ανθρώπων και των επιχειρήσεων στις πόλεις και τα περίχωρά τους για μια καλύτερη ποιότητα ζωής. Βασίζεται σε υπάρχουσες πρακτικές σχεδιασμού και λαμβάνει δεόντως υπόψη τις αρχές της ενσωμάτωσης, της συμμετοχής και της αξιολόγησης.

Ένα Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας βασίζεται στις ακόλουθες οκτώ αρχές:

- 1 Σχεδιασμός βιώσιμης κινητικότητας στη «λειτουργική αστική περιοχή»
- 2 Συνεργασία μεταξύ όλων των αρμόδιων θεσμών
- 3 Συμμετοχή πολιτών και εμπλεκόμενων φορέων
- 4 Αξιολόγηση υφιστάμενων και μελλοντικών επιδόσεων
- 5 Καθορισμός μακροπρόθεσμου οράματος και σαφούς σχεδίου υλοποίησης
- 6 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη όλων των μέσων μετακίνησης
- 7 Οργάνωση παρακολούθησης και αξιολόγησης
- 8 Διασφάλιση ποιότητας

image © LucV on istock.com

Οκτώ αρχές

Η προσέγγιση του Σχεδιασμού Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας, όπως ορίζεται στη Δέσμη μέτρων για την αστική κινητικότητα, βασίζεται σε οκτώ κοινά αποδεκτές κατευθυντήριες αρχές.¹

1 Σχεδιασμός βιώσιμης κινητικότητας στη «λειτουργική αστική περιοχή»

Οι πόλεις συνδέονται με τα περίχωρά τους με καθημερινές ροές ανθρώπων και αγαθών, γεγονός που σημαίνει ότι το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής ενός ΣΒΑΚ πρέπει να καλύπτει αυτή τη «λειτουργική αστική περιοχή». Βασίζεται στην πυκνότητα του πληθυσμού και στις ροές προς την περιοχή εργασίας και έχει στόχο να καλύψει ολόκληρη την περιοχή μετακινήσεων μεταξύ κατοικίας και εργασίας. Ανάλογα με το τοπικό πλαίσιο, η «λειτουργική αστική περιοχή» μπορεί να είναι μια πόλη και η περιβάλλουσα περιαστική περιοχή της, μια ολόκληρη πολυκεντρική περιοχή ή ένα σύμπλεγμα δήμων. Ο σχεδιασμός με βάση τις πραγματικές ροές ανθρώπων και αγαθών είναι ένα σημαντικό κριτήριο για να γίνει ένα σχέδιο αποτελεσματικό και ολοκληρωμένο, ακόμα και αν τα σύνορα του δήμου ακολουθούν μια διαφορετική λογική και αυτό δημιουργεί δυσκολίες στον σχεδιασμό.

Ένα ΣΒΑΚ πρέπει να επιδιώκει ως γενικό σκοπό τη βελτίωση της προσβασιμότητας και την παροχή υψηλής ποιότητας βιώσιμης κινητικότητας για ολόκληρη τη λειτουργική αστική περιοχή. Ένα βιώσιμο σύστημα μεταφορών βελτιώνει την προσβασιμότητα για όλους, ανεξαρτήτως εισοδήματος και κοινωνικής κατάστασης· αναβαθμίζει την ποιότητα ζωής και αυξάνει την ελκυστικότητα του αστικού περιβάλλοντος· βελτιώνει την οδική ασφάλεια και τη δημόσια υγεία· μειώνει την ατμοσφαιρική ρύπανση και την ηχορύπανση, τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και την κατανάλωση ενέργειας· και βελτιώνει την οικονομική βιωσιμότητα, την κοινωνική ισότητα και την ποιότητα του περιβάλλοντος.

2 Συνεργασία μεταξύ όλων των αρμόδιων θεσμών

Η ανάπτυξη και η εφαρμογή ενός Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας απαιτεί υψηλό επίπεδο συνεργασίας, συντονισμού και διαβούλευσης μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης και μεταξύ των θεσμών (και των τμημάτων τους) στην περιοχή σχεδιασμού.

Τα βασικά στοιχεία είναι:

- Συνεργασία για τη διασφάλιση της συνέπειας και της συμπληρωματικότητας του ΣΒΑΚ με πολιτικές και σχέδια στους τομείς που σχετίζονται με τις μεταφορές

(π.χ. χρήσεις γης και χωροταξία, κοινωνικές υπηρεσίες, υγεία, ενέργεια, εκπαίδευση, έλεγχος για τήρηση του νόμου και αστυνόμευση).

- Στενή συνεργασία/ ανταλλαγή γνώσης με τις αρμόδιες αρχές σε άλλα επίπεδα διακυβέρνησης (π.χ. τοπική περιοχή, δήμος, πολεοδομικό συγκρότημα, περιφέρεια και κράτος).
- Συντονισμός με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς παροχής υπηρεσιών μεταφορών.

3 Συμμετοχή πολιτών και εμπλεκόμενων φορέων

Το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας επικεντρώνεται στην κάλυψη των αναγκών κινητικότητας των ανθρώπων στη λειτουργική αστική περιοχή, τόσο των κατοίκων όσο και των επισκεπτών, καθώς και των οργανισμών, φορέων και των εταιρειών που εδρεύουν εκεί. Ακολουθεί μια διαφανή και συμμετοχική προσέγγιση, στην οποία συμμετέχουν ενεργά οι πολίτες και άλλοι εμπλεκόμενοι φορείς καθ' όλη την ανάπτυξη και υλοποίηση του σχεδίου. Ο συμμετοχικός σχεδιασμός αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάληψη από τους πολίτες της κυριότητας του Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας και των πολιτικών που αυτό προωθεί. Η ενεργή συμμετοχή από τα πρώτα στάδια καθιστά πιθανότερη τη δημόσια αποδοχή και την υποστήριξη, ελαχιστοποιώντας έτσι τους πολιτικούς κινδύνους και διευκολύνοντας την υλοποίησή.

4 Αξιολόγηση υφιστάμενων και μελλοντικών επιδόσεων

Το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας βασίζεται σε μια διεξοδική αξιολόγηση των τρεχουσών και μελλοντικών επιδόσεων του συστήματος μεταφορών εντός της λειτουργικής αστικής περιοχής. Περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη εξέταση της υπάρχουσας κατάστασης και θέτει μια βάση αναφοράς, βάσει της οποίας μπορεί να μετρηθεί η πρόοδος. Για το σκοπό αυτό, η διαδικασία Σχεδιασμού της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας προσδιορίζει προτεραιότητες και φιλόδοξους αλλά ρεαλιστικούς μετρήσιμους στόχους, οι οποίοι είναι σύμφωνοι με το καθορισμένο όραμα, και στη συνέχεια ορίζει δείκτες

¹ Το τμήμα αυτό βασίζεται σημαντικά στο Παράρτημα 1 της Δέσμης Μέτρων για την αστική κινητικότητα (Urban Mobility Package) (COM (2013) 913).

² ΟΟΣΑ, Ορισμός Λειτουργικών Αστικών Περιοχών (Functional Urban Areas, FUA) για τη μητροπολιτική βάση δεδομένων του ΟΟΣΑ, 2013, σ. 2. www.oecd.org/cfe/regional-policy/Definition-of-Functional-Urban-Areas-for-the-OECD-metropolitan-database.pdf.

απόδοσης για καθέναν από αυτούς. Οι δείκτες αυτοί χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση των τρεχουσών και μελλοντικών συνθηκών. Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης περιλαμβάνει επίσης την εξέταση των σημερινών δυνατοτήτων και πόρων και της θεσμικής οργάνωσης για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση.

5 Καθορισμός μακροπρόθεσμου οράματος και σαφούς σχεδίου υλοποίησης

Το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας βασίζεται σε ένα μακροπρόθεσμο όραμα για την ανάπτυξη των μεταφορών και της κινητικότητας για όλη τη λειτουργική αστική περιοχή και καλύπτει όλους τους τρόπους και τις μορφές μεταφορών: δημόσιες και ιδιωτικές, επιβατών και εμπορευμάτων, μηχανοκίνητων και μη μηχανοκίνητων μέσων, κινούμενων και σταθμευμένων. Περιλαμβάνει επίσης την υποδομή και τις υπηρεσίες. Το ΣΒΑΚ περιλαμβάνει ένα σχέδιο για βραχυπρόθεσμη επίτευξη των προτεραιοτήτων και των μετρήσιμων στόχων μέσω υλοποίησης συγκεκριμένων πακέτων μέτρων. Περιλαμβάνει χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και προϋπολογισμό, καθώς και σαφή κατανομή αρμοδιοτήτων και περιγραφή των απαιτούμενων πόρων.

6 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη όλων των μέσων μετακίνησης

Ένα Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας προωθεί την ισορροπημένη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη όλων των συναφών μέσων μετακίνησης, δίνοντας προτεραιότητα στις βιώσιμες λύσεις κινητικότητας. Το ΣΒΑΚ προτείνει ένα ολοκληρωμένο σύνολο μέτρων για τη βελτίωση της ποιότητας, της προστασίας, της ασφάλειας, της προσβασιμότητας και της αποδοτικότητας του συνολικού συστήματος κινητικότητας. Ένα ΣΒΑΚ περιλαμβάνει υποδομές, τεχνικά, ρυθμιστικά, προωθητικά και οικονομικά μέτρα. Καλύπτει όλες τις μορφές μαζικής κινητικότητας (παραδοσιακές δημόσιες συγκοινωνίες καθώς και νέες υπηρεσίες βασισμένες στην από κοινού χρήση, συμπεριλαμβανομένων νέων επιχειρηματικών μοντέλων) την ενεργητική κινητικότητα (περπάτημα και ποδηλασία) τη διατροφικότητα και την κινητικότητα από πόρτα σε πόρτα, την οδική ασφάλεια, τα κινούμενα και σταθμευμένα οχήματα, την παράδοση εμπορευμάτων και υπηρεσιών, τις υπηρεσίες εφοδιαστικής αλυσίδας, τη διαχείριση της κινητικότητας και τα Ευφυή Συστήματα Μεταφορών (ITS).

7 Οργάνωση παρακολούθησης και αξιολόγησης

Η υλοποίηση ενός Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας πρέπει να παρακολουθείται στενά. Η πρόοδος προς την επίτευξη των στρατηγικών στόχων του σχεδίου και η επίτευξη των μετρήσιμων στόχων αξιολογούνται τακτικά βάσει των επιλεγμένων δεικτών απόδοσης. Απαιτούνται κατάλληλες

δράσεις για τη διασφάλιση της έγκαιρης πρόσβασης στα σχετικά δεδομένα και στα στατιστικά στοιχεία. Η συνεχής παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής των μέτρων μπορεί να καταδείξει την ανάγκη για αναθεώρηση των στόχων και, όπου απαιτείται, διορθωτική δράση κατά την υλοποίηση. Οι πολίτες και οι εμπλεκόμενοι φορείς, ενημερώνονται για την πρόοδο της ανάπτυξης και της υλοποίησης του Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας μέσω μιας έκθεσης παρακολούθησης, η οποία κοινοποιείται και δημοσιοποιείται σε αυτούς.

8 Διασφάλιση ποιότητας

Το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας αποτελεί λοιπόν ένα θεμελιώδες κείμενο για την ανάπτυξη μιας αστικής περιοχής. Αξίζει να γίνουν όλες οι απαραίτητες ενέργειες για τη θέσπιση μηχανισμών που θα διασφαλίσουν την τεχνική ποιότητα του Σχεδίου και θα επικυρώσουν τη συμμόρφωσή του με τις απαιτήσεις που ορίζουν οι σχετικές οδηγίες υλοποίησης των ΣΒΑΚ (δηλαδή του παρόντος εγγράφου). Η διασφάλιση της ποιότητας των δεδομένων και η διαχείριση κινδύνου κατά τη διάρκεια της υλοποίησης απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή. Αυτές οι εργασίες μπορούν να ανατεθούν σε εξωτερικούς συνεργάτες ελέγχου ποιότητας ή σε άλλο κρατικό φορέα (π.χ. σε περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο), ενώ μπορούν να διευκολυνθούν με τη χρήση εργαλείων όπως το Εργαλείο Αυτοαξιολόγησης ΣΒΑΚ.

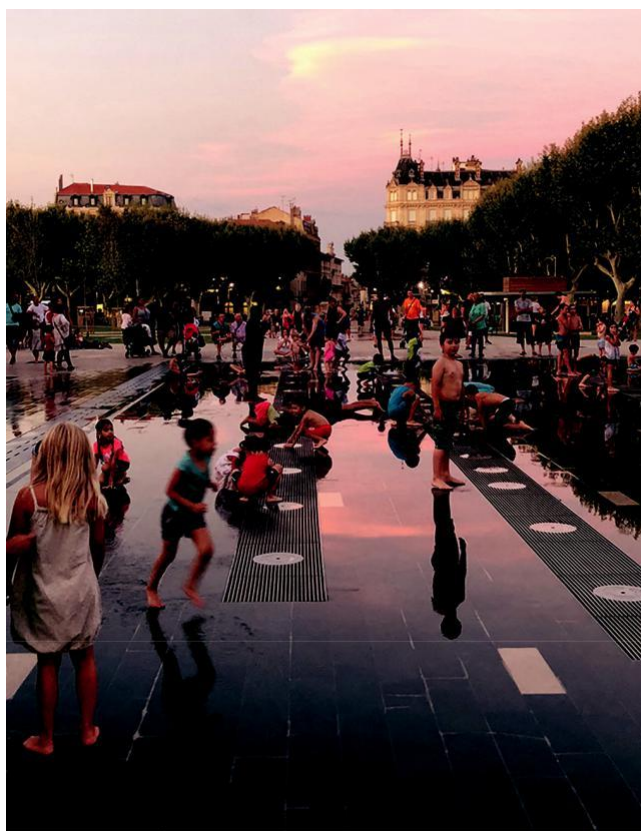

image © Gehl

2. Ποια είναι τα οφέλη του Σχεδιασμού Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας;

Δημιουργία μιας βιώσιμης πόλης

Βελτίωση της ποιότητας ζωής

Υπάρχουν σημαντικά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι ο Σχεδιασμός Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας αυξάνει την ποιότητα ζωής σε μια αστική περιοχή. Οι ορθά συντονισμένες πολιτικές παρέχουν ένα ευρύ φάσμα οφελών, όπως περισσότερο ελκυστικούς δημόσιους χώρους, βελτιωμένη οδική ασφάλεια και λιγότερη ατμοσφαιρική ρύπανση και ηχορύπανση. Ένα τέτοιο ελκυστικό περιβάλλον ενθαρρύνει επίσης τους πολίτες να περπατούν και να ποδηλατούν συχνότερα, γεγονός που βελτιώνει την υγεία τους και συμβάλλει στην εξοικονόμηση κόστους.

Δημιουργία οικονομικών οφελών

Η κινητικότητα αποτελεί σημαντικό καταλύτη για την τοπική οικονομία. Ένα πιο υγιές περιβάλλον και η μείωση της κυκλοφοριακής συμφόρησης συμβάλλουν στην ουσιαστική μείωση του κόστους για την τοπική κοινότητα και την προσέλκυση νέων επιχειρήσεων και επενδυτών. Στον παγκόσμιο ανταγωνισμό για καινοτόμες επιχειρήσεις (και καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας), η βιωσιμότητα μιας πόλης έχει καταστεί σημαντικός παράγοντας: οι βιώσιμες πόλεις βρίσκονται σαφώς στις πρώτες θέσεις.

Συμβολή στους κλιματικούς και περιβαλλοντικούς στόχους

Ένα περισσότερο βιώσιμο σύστημα κινητικότητας συνεπάγεται άμεση μείωση των εκπομπών, της ηχορύπανσης, της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της κατανάλωσης γης. Οι πόλεις μπορούν να συμβάλουν στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και στην αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης. Ο Σχεδιασμός Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας αποτελεί βασικό στοιχείο των τοπικών και εθνικών πολιτικών για το κλίμα.

Βελτίωση της προσβασιμότητας των μεταφορών

Ο Σχεδιασμός Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας αποτελεί εξαιρετικό εργαλείο για τη δημιουργία πολυτροπικών λύσεων μεταφοράς από πόρτα σε πόρτα. Μέσω της συνεργασίας διαφορετικών φορέων εξασφαλίζεται η αποτελεσματική κάλυψη των αναγκών πρόσβασης πολιτών και επιχειρήσεων. Ο σχεδιασμός αυτός συμβάλλει στην εξασφάλιση ικανοποιητικής προσβασιμότητας των υπηρεσιών, της απασχόλησης και της εκπαίδευσης από όλους τους κατοίκους, ανεξαρτήτως εισοδήματος και κοινωνικής κατάστασης. Το ΣΒΑΚ προσφέρει ένα ιδανικό πλαίσιο για τη διατύπωση καινοτόμων ιδεών για ένα νέο σύστημα κινητικότητας, για την υλοποίηση νέων έργων και την εφαρμογή συμπληρωματικών μέτρων για τη συνολική βελτίωση του συστήματος μεταφορών.

Υλοποίηση αλλαγών

Αποτελεσματικότερη χρήση των περιορισμένων πόρων

Δεδομένου ότι οι χρηματοδοτικοί πόροι είναι περιορισμένοι, η υιοθέτηση των οικονομικά αποδοτικότερων λύσεων έχει κρίσιμη σημασία για τις πόλεις. Με το ΣΒΑΚ το κέντρο βάρους μετατίθεται από την κατασκευή νέων οδικών υποδομών σε ένα πιο ισορροπημένο μίγμα μέτρων. Μέσω του συνδυασμού υποδομών και τεχνικών μέτρων με κανονιστικά, προωθητικά και χρηματοδοτικά μέτρα, οι στόχοι κινητικότητας μπορούν να επιτευχθούν πολύ πιο αποδοτικά.

Δημιουργία συνεργειών μεταξύ τομέων και πέρα από χωρικά όρια

Τα προβλήματα αστικής κινητικότητας συχνά υπερβαίνουν τα όρια των δήμων, άπτονται πολλών τομέων πολιτικής ή αφορούν ένα ευρύ φάσμα τμημάτων και θεσμικών φορέων. Το ΣΒΑΚ προωθεί μια νοοτροπία συνεργατικού σχεδιασμού μεταξύ διαφορετικών τομέων και επιπέδων διακυβέρνησης. Για την αντιμετώπιση των ολοένα πιο πολύπλοκων προβλημάτων, οι λύσεις που αλληλοσυνδέονται αποτελεσματικά είναι πιο κατάλληλες.

Εξασφάλιση δημόσιας στήριξης

Η συμμετοχή εμπλεκόμενων φορέων και πολιτών αποτελεί βασικό συστατικό ενός Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας. Μια δημοτική αρχή που αποδεικνύει ότι νοιάζεται για τις ανάγκες και τις επιθυμίες των κατοίκων και μεριμνά για την κατάλληλη συμμετοχή τους μπορεί να επιτύχει υψηλό επίπεδο δημόσιας στήριξης. Η συμμετοχή γίνεται πηγή έμπνευσης για τους υπεύθυνους σχεδιασμού, ενισχύει την αποδοχή και μειώνει τον πολιτικό κίνδυνο εναντίωσης σε φιλόδοξες πολιτικές.

Ευκολότερη πρόσβαση σε χρηματοδότηση και κεφάλαια

Η συνεργασία θεσμικών φορέων από διαφορετικούς τομείς και ιδιωτικών φορέων επιτρέπει τη συγκέντρωση πόρων για την υλοποίηση κοινών μέτρων. Το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας βοηθά τις αρχές μεταφορών να προσελκύσουν κεφάλαια και χρηματοδότηση από νέες πηγές. Οι υπεύθυνοι σχεδιασμού μπορούν να καταδείξουν τις επιπτώσεις επιμέρους μέτρων, τα οποία αξιολογούνται με τη χρήση βασικών δεικτών απόδοσης, καθιστώντας έτσι πιο ελκυστικές τις χρηματοδοτικές προτάσεις.

Σχεδιασμός σε περιόδους αβεβαιότητας

Η εμφάνιση νέων τεχνολογιών, επιχειρηματικών μοντέλων και καταναλωτικών αναγκών έχει, μεταξύ άλλων, ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αβεβαιότητας σε θέματα σχεδιασμού. Ωστόσο, ο καθορισμός μακροπρόθεσμων στόχων με ευρεία στήριξη μπορεί να αποτελέσει ένα πλαίσιο καθοδήγησης για τη συστηματικότερη ιεράρχηση πολιτικών και την επιλογή μέτρων ανάλογα με τη μεταβολή των συνθηκών.

3. Ποια είναι τα βασικά στοιχεία του σχεδιασμού βιώσιμης αστικής κινητικότητας;

Από τη δημοσίευση της προσέγγισης ΣΒΑΚ το 2013, η διαδικασία ανάπτυξης και υλοποίησης ενός Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας έχει εφαρμοστεί σε πολλές αστικές περιοχές σε όλη την Ευρώπη (και παγκοσμίως). Την προσέγγιση αυτή αντιπροσωπεύει ο «κύκλος ΣΒΑΚ» με τον οποίο η διαδικασία απεικονίζεται με την όψη ενός ρολογιού (βλ. Σχήμα 1).

Ο κύκλος ΣΒΑΚ παρουσιάζει τις τέσσερις φάσεις του Σχεδιασμού Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας, καθεμία από τις οποίες αρχίζει και τελειώνει με ένα σημείο αναφοράς (ορόσημο) και υποδιαιρείται σε τρία βήματα (συνολικά δώδεκα βήματα στον κύκλο σχεδιασμού). Τα σημεία αναφοράς συνδέονται με μια απόφαση ή ένα αποτέλεσμα που είναι απαραίτητο για την επόμενη φάση και σηματοδοτούν την ολοκλήρωση της προηγούμενης φάσης.

Όλα τα βήματα και οι δραστηριότητες θα πρέπει να θεωρούνται μέρη ενός τακτικού κύκλου σχεδιασμού υπό την έννοια μιας διαδικασίας συνεχούς βελτίωσης.

Αυτή είναι, φυσικά, μια εξιδανικευμένη και απλουστευμένη αναπαράσταση μιας πολύπλοκης διαδικασίας σχεδιασμού. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα βήματα μπορούν να εκτελεστούν σχεδόν παράλληλα (ή ακόμη και να επανεξεταστούν), η σειρά εργασιών μπορεί να προσαρμοστεί περιστασιακά σε συγκεκριμένες ανάγκες ή μια δραστηριότητα μπορεί να παραλειφθεί εν μέρει επειδή τα αποτελέσματά της είναι διαθέσιμα από άλλη ενέργεια του σχεδιασμού. Ο κύκλος ΣΒΑΚ έχει καθιερωθεί ως ένα χρήσιμο εργαλείο καθοδήγησης που συμβάλλει στην οργάνωση και την παρακολούθηση της διαδικασίας σχεδιασμού.

Σχήμα 1: Τα 12 βήματα του Σχεδιασμού Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (2η έκδοση) – Επισκόπηση για τον υπεύθυνο λήψης αποφάσεων

Φάση 1: Προετοιμασία και ανάλυση

Το πρώτο σημείο αναφοράς και το σημείο εκκίνησης της διαδικασίας ΣΒΑΚ είναι η ρητή απόφαση των υπευθύνων χάραξης πολιτικής να εκπονήσουν Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας. Στην πρώτη φάση τίθενται οι βάσεις για τη διαδικασία σχεδιασμού μέσω απάντησης στις ακόλουθες ερωτήσεις:

Ποιοι είναι οι πόροι μας;

Για να ξεκινήσετε αναλύστε όλους τους διαθέσιμους πόρους (ανθρώπινους, θεσμικούς, οικονομικούς) για τον σχεδιασμό και δημιουργήστε κατάλληλες δομές εργασίας και συμμετοχής. Σε αυτό το στάδιο, οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι βασικοί φορείς και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής υποστηρίζουν την ανάπτυξη του ΣΒΑΚ και συμβάλλουν στη δημιουργία μιας κεντρικής ομάδας σχεδιασμού.

Ποιο είναι το πλαίσιο σχεδιασμού μας;

Προσδιορίστε παράγοντες που θα έχουν επιπτώσεις και πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη διαδικασία σχεδιασμού, όπως υπάρχοντα σχέδια ή νομικές απαιτήσεις. Αναλύστε τις ροές κυκλοφορίας για να προσδιορίσετε το γεωγραφικό πεδίο του σχεδίου και βεβαιωθείτε ότι οι αρχές των γειτονικών περιοχών και οι εμπλεκόμενοι φορείς είναι ενήμεροι και σύμφωνοι. Συμφωνήστε σχετικά με το χρονοδιάγραμμα σχεδιασμού και αναζητήστε εξωτερική υποστήριξη, αν απαιτείται. Οι δραστηριότητες αυτού και του προηγούμενου βήματος συνδέονται στενά και συχνά εκτελούνται παράλληλα. Ένα βασικό καθήκον των υπευθύνων λήψης αποφάσεων σε αυτό το σημείο είναι να διασφαλίσουν ότι η «λειτουργική αστική περιοχή» είναι η πιο κατάλληλη ως περιοχή σχεδιασμού για το ΣΒΑΚ. Πρόκειται συχνά για θεσμικά και πολιτικά πολύπλοκη απόφαση.

Ποια είναι τα βασικά μας προβλήματα και ευκαιρίες;

Αναλύστε την κατάσταση της κινητικότητας λαμβάνοντας υπόψη όλους τους τρόπους μεταφοράς και τις σχετικές πτυχές της βιωσιμότητας, χρησιμοποιώντας τα δεδομένα από τις τρέχουσες πηγές. Το τελικό σημείο αναφοράς της πρώτης φάσης είναι μια ολοκληρωμένη ανάλυση των κυριότερων προβλημάτων και ευκαιριών που σχετίζονται με την κινητικότητα σε ολόκληρη τη λειτουργική αστική περιοχή.

Φάση 2: Ανάπτυξη στρατηγικής

Στόχος της δεύτερης φάσης είναι ο καθορισμός της στρατηγικής κατεύθυνσης του Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας σε συνεργασία με τους πολίτες και τους εμπλεκόμενους φορείς. Τα κείρια ερωτήματα σε αυτή τη φάση είναι:

Ποιες είναι οι επιλογές μας για το μέλλον;

Αναλύστε τις πιθανές αλλαγές σε εξωτερικούς παράγοντες που είναι σημαντικοί για τις αστικές μετακινήσεις (π.χ. δημογραφία, τεχνολογία πληροφοριών, κλίμα) και αναπτύξτε σενάρια που διερευνούν εναλλακτικές στρατηγικές κατευθύνσεις. Τα σενάρια προσπαθούν να καλύψουν όλους τους παράγοντες αβεβαιότητας που συνεπάγεται «η πρόβλεψη για το μέλλον», προκειμένου να έχουμε μια στέρεα τεκμηριωμένη βάση για στρατηγικές αποφάσεις.

Τι είδους πόλη θέλουμε;

Εφαρμόστε προσεγγίσεις διαμόρφωσης ενός οράματος για το μέλλον με τους εμπλεκόμενους φορείς και τους πολίτες για να αναπτύξετε μια κοινή αντίληψη των επιθυμητών μελλοντικών εξελίξεων, με βάση τα αποτελέσματα της ανάλυσης κινητικότητας και των επιπτώσεων σε αυτή κάθε πιθανού σεναρίου. Το κοινό όραμα και οι στόχοι είναι οι ακρογωνιαίοι λίθοι του κάθε ΣΒΑΚ. Το όραμα είναι μια ποιοτική περιγραφή του επιθυμητού μέλλοντος ως προς την κινητικότητα για την πόλη, το οποίο στη συνέχεια προσδιορίζεται από συγκεκριμένους στόχους που υποδεικνύουν το είδος της αλλαγής στην οποία αποσκοπεί. Βεβαιωθείτε ότι οι στόχοι σας αντιμετωπίζουν τα σημαντικά προβλήματα και ότι καλύπτουν όλους τους τρόπους μεταφοράς στη λειτουργική αστική περιοχή. Οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων πρέπει να συμμετέχουν ενεργά σε αυτό το στάδιο, καθώς αυτό είναι το σημείο κατά το οποίο αποφασίζεται η στρατηγική κατεύθυνση για τα επόμενα χρόνια.

Πώς θα προσδιορίσουμε την επιτυχία;

Καθορίστε ένα σύνολο στρατηγικών δεικτών και μετρήσιμων στόχων που σας επιτρέπουν να παρακολουθείτε την πρόοδο για όλους τους στρατηγικούς στόχους, χωρίς να απαιτείται η συλλογή μη ρεαλιστικού όγκου δεδομένων. Οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι μετρήσιμοι στόχοι είναι φιλόδοξοι, εφικτοί, αμοιβαία συνεπείς ώστε να συμφωνούν μεταξύ τους, υποστηρίζονται ευρέως από τους εμπλεκόμενους φορείς και ευθυγραμμίζονται με άλλους τομείς πολιτικής.

Στο τέλος της δεύτερης φάσης, έχετε φτάσει σε ένα σημείο αναφοράς ενός ευρέως υποστηριζόμενου οράματος και των συνεπαγόμενων αυτού προτεραιοτήτων και μετρήσιμων στόχων. Εάν είναι δυνατόν, οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων θα πρέπει να υιοθετήσουν αυτές τις στρατηγικές προτεραιότητες για να εξασφαλίσουν ένα σταθερό πλαίσιο που θα κατευθύνει τη φάση σχεδιασμού των μέτρων.

Φάση 3: Σχεδιασμός μέτρων

Με την τρίτη φάση, η διαδικασία σχεδιασμού μετατοπίζεται από το στρατηγικό στο επιχειρησιακό επίπεδο. Η φάση αυτή εστιάζει σε μέτρα για την επίτευξη των συμφωνηθέντων προτεραιοτήτων και μετρήσιμων στόχων. Κατά τη διάρκεια της, οριστικοποιείται το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας και προετοιμάζεται η υλοποίησή του μέσω των απαντήσεων στις ακόλουθες κύριες ερωτήσεις:

Τι θα κάνουμε συγκεκριμένα;

Δημιουργήστε ένα μακρύ κατάλογο μέτρων και αξιολογήστε την αποτελεσματικότητά τους ώστε να επιλέξετε εκείνα που συμβάλλουν περισσότερο στην επίτευξη των προτεραιοτήτων και των μετρήσιμων στόχων σας. Συγκεντρώστε τα μέτρα σε ολοκληρωμένα πακέτα, συζητήστε τα με τους πολίτες και τους εμπλεκόμενους φορείς και αξιολογήστε τα λεπτομερώς για να επικυρώσετε την επιλογή σας. Σχεδιάστε την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του κάθε μέτρου.

Τι θα απαιτηθεί και ποιος θα κάνει τι;

Διαχωρίστε τα πακέτα μέτρων σε υλοποιήσιμες εργασίες (ή «δράσεις») και περιγράψτε τα λεπτομερώς, συμπεριλαμβανομένων του εκτιμώμενου κόστους, των αλληλεξαρτήσεων και των κινδύνων. Προσδιορίστε τα μέσα εσωτερικής και εξωτερικής χρηματοδότησης και τις πηγές άντλησης κεφαλαίων για όλες τις δράσεις. Στη βάση αυτή, συμφωνήστε σε σαφείς αρμοδιότητες, προτεραιότητες υλοποίησης και χρονοδιαγράμματα για κάθε δράση. Σε αυτό το στάδιο, είναι απαραίτητο να κοινοποιούνται οι δράσεις στους εμπλεκόμενους πολιτικούς φορείς και το κοινό. Για παράδειγμα, συγκεκριμένα κατασκευαστικά έργα μπορεί να προκαλέσουν αντιδράσεις, ακόμη και αν οι σχετιζόμενοι με αυτά στόχοι και μέτρα υποστηρίζονται από την πλειονότητα. Οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων πρέπει στο σημείο αυτό να επιτύχουν πολιτική και δημόσια στήριξη για τα μέτρα και τις δράσεις του ΣΒΑΚ, επιτυγχάνοντας ιδανικά μια επίσημη συμφωνία για τις αρμοδιότητες και το χρονοδιάγραμμα μεταξύ των υπεύθυνων λήψης αποφάσεων και των κύριων εμπλεκόμενων φορέων.

Είμαστε έτοιμοι να ξεκινήσουμε;

Πολλοί συγγραφείς μπορεί να έχουν συμβάλει στην κατάρτιση των διαφόρων μερών του Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας. Τώρα πρέπει να οριστικοποιήσετε το έγγραφο και να ελέγξετε την ποιότητά του. Με βάση τις συμβάσεις του οργανισμού σας, ένας λεπτομερής μηχανισμός χρηματοδότησης μπορεί να συμπεριληφθεί στο ίδιο το σχέδιο ή να αποτελεί μέρος μιας ξεχωριστής διαδικασίας. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να συμφωνήσετε σε έναν προϋπολογισμό για κάθε δράση προτεραιότητας και τις μακροπρόθεσμες ρυθμίσεις για τον καταμερισμό των εξόδων και εσόδων μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων οργανισμών πριν από την υιοθέτηση του ΣΒΑΚ.

Το σημαντικότερο σημείο αναφοράς στη διαδικασία σχεδιασμού ολοκληρώνει τη φάση σχεδιασμού των μέτρων: Το ΣΒΑΚ υιοθετείται από τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων του αρμόδιου πολιτικού οργάνου.

Φάση 4: Υλοποίηση και παρακολούθηση

Η τέταρτη φάση επικεντρώνεται στην υλοποίηση των μέτρων και των συναφών δράσεων που ορίζονται στο ΣΒΑΚ, συνοδευόμενη από συστηματική παρακολούθηση, αξιολόγηση και επικοινωνία. Σε αυτή τη φάση οι δράσεις υλοποιούνται απαντώντας στις ακόλουθες καίριες ερωτήσεις:

Πώς μπορούμε να τα καταφέρουμε;

Οι αρμόδιες υπηρεσίες και οργανισμοί θα πρέπει να σχεδιάσουν τις τεχνικές λεπτομέρειες των δράσεων τους, να αναλάβουν την υλοποίηση, να προμηθευτούν τον εξοπλισμό και να αναθέσουν κάποιες υπηρεσίες εάν χρειαστεί. Καθώς αυτό συχνά συνεπάγεται μεγάλο αριθμό εμπλεκόμενων, απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή στον συνολικό συντονισμό της διαδικασίας υλοποίησης.

Πώς τα πάμε;

Η συστηματική παρακολούθηση θα καταστήσει σαφές εάν σημειώνεται πρόοδος σύμφωνα με το σχέδιο, επιτρέποντας τη λήψη διορθωτικών ενεργειών εάν χρειαστεί. Τα καινοτόμα σχήματα κινητικότητας μπορεί να δημιουργήσουν μεγάλη αναστάτωση (όπως επίσης και μεγάλο όφελος) για τους καθημερινά μετακινούμενους. Το να αφουγκραστούμε την κοινή γνώμη, μέσα από έναν ενεργό αμφίδρομο διάλογο, είναι καθοριστικής σημασίας για την επιτυχή υλοποίηση της διαδικασίας.

Τι μάθαμε;

Το τελευταίο βήμα του κύκλου ΣΒΑΚ αφορά στην ανασκόπηση των επιτυχιών και των αποτυχιών και την κοινοποίηση αυτών των αποτελεσμάτων στους εμπλεκόμενους φορείς και το κοινό. Η διαδικασία της ανασκόπησης έχει επίσης το βλέμμα προς το μέλλον και εξετάζει νέες προκλήσεις και λύσεις. Ιδανικά, οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων θα έχουν ενεργό ενδιαφέρον για την κατανόηση του τι δούλεψε (και τι όχι), έτσι ώστε αυτά τα διδάγματα να ληφθούν υπόψη στην επόμενη επικαιροποίηση του ΣΒΑΚ.

Το σημείο αναφοράς «Αξιολόγηση της υλοποίησης των μέτρων» ολοκληρώνει τον κύκλο ΣΒΑΚ.

4. Πώς θα ξεκινήσω να εκπονώ ένα Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας;

Η εκπόνηση και η υλοποίηση ενός Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας είναι μια διαδικασία στην οποία συμμετέχουν πολλοί ενδιαφερόμενοι από διαφορετικά τμήματα της αρχής σχεδιασμού, από τον χώρο της πολιτικής και από άλλους τομείς. Το σχέδιο εξετάζει με ολοκληρωμένο τρόπο το σύστημα μεταφορών, λειτουργεί σε διατομεακό επίπεδο και δρομολογεί μια διαδικασία αλλαγής για την υιοθέτηση πιο ολοκληρωμένου σχεδιασμού. Επομένως, μια επιτυχημένη διαδικασία ΣΒΑΚ ξεκινά με την καλλιέργεια της υποστήριξης από τους σημαντικότερους ενδιαφερόμενους φορείς.

Λάβετε σαφή απόφαση για την εκπόνηση ενός ΣΒΑΚ

Η αφετηρία για την εκπόνηση ενός ΣΒΑΚ θα πρέπει να είναι η απόφαση για τη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης κινητικότητας και μια ισχυρή πεποίθηση ότι χρειάζεται αλλαγή για την ενίσχυση της βιωσιμότητας. Θα πρέπει να καθίσταται σαφές, ευθύς εξαρχής, ότι οι αστικές μεταφορές δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά συμβάλλουν στην επίτευξη υψηλότερων στόχων, όπως η βελτίωση της ποιότητας ζωής και της ευημερίας. Η απόφαση εκπόνησης ενός ΣΒΑΚ συνεπάγεται πάντα δέσμευση για την επιδίωξη γενικών στόχων, όπως οι εξής:

- βελτίωση της κινητικότητας για όλους, ανεξαρτήτως εισοδήματος και κοινωνικής θέσης·
- βελτίωση της ποιότητας ζωής και της ελκυστικότητας του αστικού περιβάλλοντος·
- βελτίωση της οδικής ασφάλειας και της δημόσιας υγείας·
- συμβολή στην επίτευξη των κλιματικών στόχων μέσω της μείωσης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της ηχορύπανσης, καθώς και της κατανάλωσης ενέργειας· και
- αύξηση της οικονομικής βιωσιμότητας, της κοινωνικής ισότητας και της ποιότητας του περιβάλλοντος.

Εξασφαλίστε πολιτική δέσμευση

Ανάλογα με το εθνικό και το τοπικό πλαίσιο, κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη ενός ΣΒΑΚ μπορεί να αποτελέσει μια εκ του νόμου υποχρέωση σε εθνικό επίπεδο, μια επίσημη απόφαση ενός τοπικού πολιτικού οργάνου (όπως το δημοτικό συμβούλιο) ή μια δέσμευση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται πραγματική δέσμευση για να καταστεί ένα σχέδιο πραγματικά βιώσιμο και αποτελεσματικό. Εάν δεν υπάρχει πολιτικός υποστηρικτής σε τοπικό επίπεδο, μπορεί να χρειαστεί μεγάλη προσπάθεια για να πείσετε άλλους πολιτικούς να γίνουν υποστηρικτές. Για αυτόν τον σκοπό απαιτούνται πειστικά επιχειρήματα που παρουσιάζονται από κάποιον τον οποίο σέβονται οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων.

Βρείτε ένα πλαίσιο για το ΣΒΑΚ

Ένα έργο ή ένα μέτρο μπορεί επίσης να αποτελέσει το έναυσμα για την έναρξη της διαδικασίας του ΣΒΑΚ. Η απόφαση κατασκευής ενός μεγάλου έργου υποδομής (π.χ. μιας νέας γραμμής τραμ) ή υλοποίησης μιας σημαντικής αστικής καινοτομίας (π.χ. μιας ζώνης χαμηλών εκπομπών) μπορεί να δημιουργήσει την ανάγκη ενσωμάτωσης του μέτρου σε ένα ευρύτερο πλαίσιο σχεδιασμού.

Το ΣΒΑΚ μπορεί να προσφέρει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση όσον αφορά ένα μεγάλο έργο, παρέχοντας συμπληρωματικά μέτρα, μακροπρόθεσμους στόχους και μια συμμετοχική προσέγγιση. Ιδίως στην περίπτωση μεγάλων και καινοτόμων έργων με υψηλό αντίκτυπο, ένα ΣΒΑΚ προσφέρει τις στρατηγικές ολοκληρωμένης συμμετοχής που χρειάζονται για την εξασφάλιση της στήριξης των μέτρων από τους πολίτες. Ένα έργο υποδομής που επηρεάζει μια ολόκληρη ευρύτερη περιοχή μπορεί ακόμα και να δώσει την ώθηση για την έναρξη ενός ΣΒΑΚ στο επίπεδο της λειτουργικής αστικής περιοχής, από κοινού με όμορους δήμους.

Επιχειρηματολογήστε με βάση τα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η πόλη σας — και τις βελτιώσεις που θα μπορούσε να επιφέρει ένα ΣΒΑΚ

Μια χρήσιμη προσέγγιση είναι να παρουσιάσετε τις προκλήσεις και τα προβλήματα που θα αντιμετωπίσει η πόλη εάν δεν αλλάξει τίποτα, ώστε να τονίσετε τα οφέλη που παράγονται από ένα Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας, και να επισημάνετε το γεγονός ότι οι ψηφοφόροι θα επιβραβεύσουν τα καλά αποτελέσματα. Για να καταστήσετε σαφή την επείγουσα ανάγκη εκπόνησης ενός σχεδίου, μπορεί να είναι χρήσιμο να επισημάνετε τις αρνητικές συνέπειες που διαφαίνονται από την διατήρηση της υπάρχουσας κατάστασης (π.χ. όσον αφορά τη μελλοντική κυκλοφοριακή συμφόρηση και τις οικονομικές ζημιές που αυτή συνεπάγεται ή όσον αφορά δείκτες όπως τα θανατηφόρα τροχαία ατυχήματα ή η απώλεια ετών ζωής λόγω της ατμοσφαιρικής ρύπανσης) και να τις παρουσιάσετε στους πολιτικούς χρησιμοποιώντας χάρτες και διαγράμματα. Οι ταχείες αλλαγές που επιφέρουν αυτή τη στιγμή οι ψηφιακές τεχνολογίες καταδεικνύουν την επείγουσα ανάγκη ανάπτυξης μιας συνεκτικής στρατηγικής προσέγγισης για βιώσιμη μελλοντική κινητικότητα. Κατά την παρουσίαση των οφελών, είναι συχνά χρήσιμο να κάνετε μια σύνδεση με επίκαιρα ζητήματα υψηλής προτεραιότητας στην πόλη σας, όπως η ποιότητα του αέρα, η κυκλοφοριακή συμφόρηση, η οδική ασφάλεια, η ύπαρξη οικονομικά προσιτής στέγασης ή η οικονομική ανάπτυξη, επεξηγώντας τον τρόπο με τον οποίο ένα ΣΒΑΚ μπορεί να συμβάλει στην επίλυσή τους.

Εξετάστε μέτρα μικρής κλίμακας για γρήγορα θετικά αποτελέσματα

Η πολιτική δέσμευση μπορεί να είναι δύσκολο να εξασφαλιστεί, καθώς τα πλήρη οφέλη ενός ΣΒΑΚ καθίστανται ορατά μόνο αφότου παρέλθει ένα χρονικό διάστημα το οποίο υπερβαίνει μια εκλογική θητεία. Μπορεί να είναι χρήσιμο να τονίσετε το ενδεχόμενο να ενταχθούν στο ΣΒΑΚ μέτρα μικρότερης κλίμακας τα αποτελέσματα των οποίων θα είναι ιδιαίτερα ορατά. Αυτά μπορούν να εξασφαλίσουν δημόσια στήριξη σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα και να δώσουν το έναυσμα για την πρώτη απόφαση εκπόνησης ενός ΣΒΑΚ. Για παράδειγμα, η προσωρινή ανάπλαση δημόσιων χώρων με «ήπιες και φθηνές» λύσεις μπορεί να βοηθήσει τους ανθρώπους να φανταστούν τις πιθανές θετικές αλλαγές (π.χ. ανακατανομή του χώρου στους δρόμους, ένας προσωρινός ποδηλατόδρομος που χωρίζεται με ζαρντινιέρες ή χώροι πρασίνου αντί για χώρους στάθμευσης).

Αντλήστε έμπνευση από άλλες πόλεις

Πολλές πόλεις στην Ευρώπη (και παγκοσμίως) έχουν βρεθεί ήδη σε αυτή τη θέση, όπου θα λάμβαναν αυτήν την πρώτη απόφαση. Αρκετές από αυτές πήραν την απόφαση να αναπτύξουν το πρώτο τους ΣΒΑΚ. Η αναφορά σε αυτές τις πόλεις που πραγματοποίησαν με επιτυχία τον Σχεδιασμό Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας μπορεί να αποτελέσει ένα εξαιρετικό επιχείρημα. Το ευρωπαϊκό δίκτυο πόλεων παρέχει μια εξαιρετική βάση για να μάθετε και να εμπνευστείτε από τις ιστορίες άλλων, από τις επιτυχίες και τις αποτυχίες τους.

Ξεκινήστε με ορισμένα εύκολα βήματα

Εάν έχετε πάρει την απόφαση να εκπονήσετε ένα ΣΒΑΚ, μπορεί να νιώθετε ότι βρίσκεστε στους πρόποδες ενός μεγάλου βουνού. Ιδίως στην αρχή της διαδρομής σας είναι χρήσιμο να σκέφτεστε την όλη διαδικασία σε στάδια, με μικρά βήματα και εφικτούς στόχους. Με τις τέσσερις βασικές φάσεις του, τα βήματα και τα σημεία αναφοράς του, ο κύκλος ΣΒΑΚ θα σας βοηθήσει κατά τη διάρκεια της πορείας σας. Για να ξεκινήσετε ομαλά τη διαδικασία αυτή, εξετάστε τις παρακάτω χρήσιμες ιδέες:

Δημιουργήστε συνδέσεις και συνεργασίες στη λειτουργική αστική περιοχή σας

- Οργανώστε ένα σεμινάριο σχεδιασμού με συγκοινωνιολόγους από όμορους δήμους. Μπορεί να μην ενδιαφέρονται όλοι οι δήμοι, αλλά, εάν ξεκινήσετε απλώς με όσους ενδιαφέρονται, οι υπόλοιποι μπορεί να συμμετάσχουν αργότερα.
- Προσδιορίστε κοινά προβλήματα για τα οποία απαιτείται συνεργασία (π.χ. διαδρομές που παρουσιάζουν κυκλοφοριακή συμφόρηση) και πραγματοποιήστε συναντήσεις για να βρείτε λύσεις που ωφελούν όλους τους δήμους (π.χ. καλύτερες συνδέσεις τρένων ή λεωφορείων, χώρους στάθμευσης κοντά σε μέσα μαζικής μεταφοράς ή ποδηλατοδρόμους μεγάλης ταχύτητας). Είναι συχνά ευκολότερο να υπάρξει συνεργασία για ένα συγκεκριμένο έργο, παρά για αφηρημένα σχέδια.

Ανοίξτε τη συζήτηση για γόνιμη συνεργασία μεταξύ όλων των αρμόδιων θεσμών

- Ξεκινήστε να συνεργάζεστε με συναδέλφους από άλλους σχετικούς τομείς (π.χ. χωροταξικός σχεδιασμός, περιβάλλον, οικονομία, τουρισμός, κοινωνικές υπηρεσίες ή υγεία) στις διαδικασίες σχεδιασμού της κινητικότητας. Στην περίπτωση στρατηγικών σχεδίων, προσπαθήστε να οργανώσετε διατομεακές ομάδες συντονισμού στις οποίες θα εκπροσωπούνται τα πιο αρμόδια τμήματα. Προσκαλέστε επίσης εκπροσώπους συναφών τομέων (π.χ. περιβαλλοντικών ΜΚΟ, επιχειρηματικών ενώσεων, εμπειρογνομόνων σε θέματα υγείας, της αστυνομίας, συμβουλίων νεολαίας και σχολείων) στις συναντήσεις των εμπλεκόμενων φορέων.
- Προσδιορίστε διατομεακές προκλήσεις. Είναι συχνά ευκολότερο να επιτευχθεί συνεργασία για ένα συγκεκριμένο έργο που έχει κοινά οφέλη (π.χ. μια εκστρατεία για τη μετάβαση των παιδιών στο σχολείο με τα πόδια η οποία σχεδιάζεται από κοινού από την αστυνομία, το τμήμα εκπαίδευσης και το τμήμα κινητικότητας) και όχι για αφηρημένα σχέδια.
- Οργανώστε μια συνάντηση με συναδέλφους από άλλα τμήματα και συζητήστε τα οφέλη της κοινής δράσης. Η συμμετοχή, σε αυτές τις συναντήσεις, ενός εμπειρογνώμονα από μια πόλη που έχει ήδη υλοποιήσει ΣΒΑΚ συμβάλλει συνήθως στη μετάδοση και κατανόηση των μηνυμάτων. Το όφελος είναι ακόμα μεγαλύτερο, εάν ο εμπειρογνώμονας προέρχεται από περιοχή που θεωρείται παρόμοια με τη δική σας.

Κινητοποιήστε τους πολίτες και τους εμπλεκόμενους φορείς

- Προσδιορίστε τους σχετικούς εμπλεκόμενους φορείς. Εκτός από το ευρύ κοινό, είναι σημαντικό να εξασφαλίσετε τη συμμετοχή μιας ομάδας με ισόρροπη σύνθεση θεσμικών εκπροσώπων, π.χ. πολιτικών κομμάτων, ομάδων πολιτών και ομάδων της τοπικής κοινωνίας, επιχειρηματικών οργανώσεων, μεταφορέων κ.λπ.
- Προσδιορίστε τις σχετικές ομάδες πολιτών και εμπλεκόμενων φορέων και ενθαρρύνετε τη συμμετοχή τους από τα πρώτα στάδια της διαδικασίας. Παρουσιάστε δυναμικά την απόφαση εκπόνησης ενός ΣΒΑΚ, αλλά επίσης δώστε τους τη δυνατότητα να συμμετάσχουν στον διάλογο. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να ακούσετε και να συγκεντρώσετε τις ιδέες και τα οράματα των πολιτών, ιδίως στις λιγότερο τεχνικές φάσεις του σχεδιασμού, κατά τις οποίες οι διαδικασίες είναι περισσότερο ανοικτές και ευέλικτες.
- Διοργανώστε μια εναρκτήρια εκδήλωση για το ΣΒΑΚ με εμπλεκόμενους φορείς και πολίτες, η οποία θα έχει διαδραστική μορφή. Αυτή θα μπορούσε να είναι, για παράδειγμα, ένα σεμινάριο υπό μορφή εργαστηρίου, μια δημόσια συζήτηση ή μια συζήτηση με τη μορφή τραπέζιων συνομιλίας (τύπου world café).
- Ξεκινήστε να διερευνάτε τρόπους για να εξασφαλίσετε με δημιουργικό τρόπο τη συμμετοχή των πολιτών. Αυτό μπορεί να γίνει με συμβατικούς τρόπους, όπως άρθρα σε εφημερίδες, ραδιοφωνικές εκπομπές, ανακοινώσεις σε ιστοτόπους, αφίσες σε δημόσιους χώρους ή επιστολές προς τους πολίτες, καθώς και με πιο σύγχρονα μέσα, όπως δημοσιεύσεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, σύντομα βίντεο, ένα σημείο ενημέρωσης ή ένας ειδικός (αλληλεπιδραστικός) ιστότοπος.

Ξεκινήστε να εργάζεστε για την υλοποίηση ενός κοινού οράματος για την πόλη

- Μαζί με τους πολίτες και τους εμπλεκόμενους φορείς, μπορείτε να ξεκινήσετε να εργάζεστε για την υλοποίηση ενός κοινού οράματος. Διαδικασίες διαμόρφωσης ενός οράματος για το μέλλον, όπως εργαστήρια συζητήσεων για το μέλλον, μπορούν να σας βοηθήσουν να κατανοήσετε όλοι με τον ίδιο τρόπο το πώς θα πρέπει να δείχνει η πόλη στο μέλλον και ποια αλλαγή χρειάζεται για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο.

www.eltis.org